

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ – 4110-001-05/2014

R/14/005

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

ul. Kraszewskiego 8, 35-016 Rzeszów

T +48 17 780 23 00, F +48 17 780 23 06

lrz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	R/14/005 „Prawidłowość monitorowania sytuacji społecznej przez ośrodki pomocy społecznej w latach 2012 – 2013”
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
<i>Kontroler</i>	Andrzej Drażek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 88227 z dnia 20 stycznia 2014 r. [dowód: akta kontroli str.1-2]
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie Sandomierskim, 39-450 Baranów Sandomierski, ul. Zamkowa 24 b (zwany dalej MGOPS)
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Anna Szarama-Kulas - Kierownik Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baranowie Sandomierskim, od dnia 26.04.1990 r. [dowód: akta kontroli str. 3]

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zakresie realizacji zadań dotyczących monitorowania sytuacji społecznej w latach 2012-2013.

Powyższa ocena wynika z ocen częściowych obszarów objętych kontrolą.

Formułując ocenę Najwyższa Izba Kontroli uwzględniła następujące działania MGOPS:

- zdiagnozowanie problemów społecznych występujących na terenie Gminy Baranów Sandomierski poprzez opracowanie Strategii rozwiązywania problemów społecznych w gminie Baranów Sandomierski na lata 2011 - 2018, zwanej dalej „Strategią”. MGOPS opracowując projekt „Strategii” nie uwzględnił jednak w treści dokumentu prognoz zmian i ram finansowych oraz wskaźników realizacji działań o których mowa w art. 16 b ust. 2 pkt 2 i pkt. 3 lit. c i d ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej². Ponadto nie przewidziano okresowej analizy realizacji sprecyzowanych w niej zadań, co miało wpływ na jakość pracy MGOPS i udzielanej pomocy społecznej;
- udzielenie przez MGOPS pomocy społecznej w 3.539 przypadkach, w tym – z urzędu w 53 przypadkach (1,5 %);
- zatrudnienie pracowników socjalnych w liczbie wymaganej dyspozycją art. 110 ust.11 ustawy o pomocy społecznej;
- rzetelne wykonywanie obowiązków przez pracowników socjalnych;

Uzasadnienie
oceny ogólnej

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Dz. U. z 2013 r. poz. 182 ze zm.

- podjęcie przez MGOPS współpracy z podmiotami zewnętrznymi, mającej na celu zidentyfikowanie osób wymagających objęcia pomocą społeczną;
- nieuwzględnienie w zakresach czynności pracowników socjalnych obowiązków wymienionych w art. 119 ust. 1 pkt. 2, 6, 7, 8 i 9 ustawy o pomocy społecznej, określających zadania związane z monitorowaniem sytuacji społecznej oraz pobudzaniem społecznej aktywności do działań samopomocowych,
- niezawarcie przez MGOPS porozumienia z Powiatowym Urzędem Pracy w Tarnobrzegu na podstawie przepisu art. 50 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy³, co ograniczyło zakres działania MGOPS na rzecz aktywizacji bezrobotnych;
- nieupowszechnienie pełnej informacji o wszystkich możliwych formach pomocy społecznej na stronie BIP;
- niepodjęcie działań w celu określenia procedur udzielenia pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie, zgodnie z przepisem art. 43 ust. 10 ustawy o pomocy społecznej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1 Rozpoznanie sytuacji społecznej, w tym zidentyfikowanie osób kwalifikujących się do udzielenia wsparcia z zakresu pomocy społecznej.

Opis stanu
faktycznego

1. Strategia została przyjęta na mocy uchwały Nr X/56/11 Rady Miejskiej w Baranowie Sandomierskim z dnia 31 maja 2011 r. W treści opracowania, po charakterystyce gminy Baranów Sandomierski, przedstawiona została diagnoza problemów społecznych w gminie Baranów Sandomierski oraz cele strategii w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, w tym kierunki niezbędnych działań. Analiza treści Strategii wykazała, że nie zawierała ona wszystkich elementów, o których mowa w art. 16 b ustawy o pomocy społecznej.

W Strategii nie uwzględniono prognozy zmian, jej ram finansowych oraz wskaźników realizacji działań o których mowa w art. 16 b ust. 2 pkt 2 i pkt. 3 lit. c i d cyt. ustawy o pomocy społecznej. Zawarto ponadto analizę SWOT określającą słabe i silne strony organizacji oraz szanse i zagrożenia poszczególnych przedsięwzięć.

[dowód: akta kontroli str. 18-50]

Kierownik MGOPS wyjaśniła, że: „W konstruowaniu Strategii skupiono się na celach społecznych dla gminy. Nie uwzględniono w dokumencie prognoz zmian, nie określono ram finansowych oraz wskaźników jego realizacji. Prace nad Strategią prowadzono przed wprowadzeniem ustawowych zmian z maja 2011 r. Przyczyną tego były ograniczenia wynikające z możliwości kadrowych, wielość i różnorodność spraw, częste zmiany w przepisach. Pracownicy socjalni nie posiadali doświadczenia zawodowego w opracowywaniu danych, analizy i prognozy zmian dla potrzeb tego dokumentu.”

[dowód: akta kontroli str. 895]

2. Strategia opracowana została przez zespół pracowników MGOPS.

W strategii dokonano analizy zasobów pomocy społecznej w gminie. Bazą danych na podstawie których opracowano Strategię były informacje:

- MGOPS - zbiorcze sprawozdania oraz analiza spraw z okresu poprzedzającego sporządzenie Strategii,
- dane demograficzne Urzędu Miasta i Gminy w Baranowie Sandomierskim;

³ D. U z 2013 r. poz. 674 ze zm.

- informacje uzyskane z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Tarnobrzegu,
- dane Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnobrzegu,
- dane GUS,
- dane z Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r.

[dowód: akta kontroli str. 23]

W sprawie sposobu opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych i jej aktualizowania Kierownik MGOPS wyjaśniła, że:

„Strategia opracowana w tutejszej gminie została przygotowana w oparciu o dane statystyczne, sprawozdania, które w ujęciu kilku lat dały pewien obraz tendencji zjawisk i problemów społecznych, które mogą pojawić się w najbliższym okresie. Aktualizacja danych w postaci corocznych sprawozdań, sporządzanych zasobów pomocy społecznej na kolejne lata, pozwala również wysunąć przypuszczenia co do określonej grupy zjawisk, jakie mogą pojawić się w obszarze problemów społecznych. Pracownik socjalny nie jest osobą oderwaną od rzeczywistości życia społecznego swojego regionu i kraju. Jest w stanie przewidzieć możliwe skutki np. likwidacji większych zakładów pracy w regionie lub pojawienie się nowych miejsc pracy dla szerszego zatrudnienia bezrobotnych. Likwidacja zakładów pracy stwarza podstawy do wysunięcia prognozy o zwiększonym zapotrzebowaniu na doraźną pomoc celową i współpracę z PUP w zakresie oferty szkoleń z możliwością przekwalifikowania bezrobotnych. Pojawienie się ostatnio nowych miejsc pracy np. w Mieleckiej Strefie Ekonomicznej, miało zasadniczy wpływ na pojawienie się realnych zagrożeń w zakresie funkcjonowania rodzin, w których kobiety dotychczas zajmujące się dziećmi, spędzają większość czasu poza domem. Diagnoza środowisk zagrożonych nie jest możliwa samodzielnie przez pracownika socjalnego. Współpraca ze środowiskiem lokalnym, placówkami oświatowo-wychowawczymi daje pełny obraz potencjalnych zagrożeń w zakresie opieki nad dziećmi przez pracujących rodziców.”

[dowód: akta kontroli str. 891]

Opracowanie Strategii nie zostało poprzedzone przeprowadzonym wcześniej rozpoznaniem i nie przeprowadzono na potrzeby jej opracowania stosownych badań.

[dowód: akta kontroli str. 18-50]

Kierownik MGOPS wyjaśniła, że: *„Narzędziem diagnozy i szczegółowego rozpoznania problemów społecznych była wiedza, doświadczenie i znajomość terenu przez pracowników socjalnych. Nie przeprowadzono badań środowiska, z uwagi na brak środków finansowych i doświadczeń w tym zakresie.”*

[dowód: akta kontroli str. 896]

Treść Strategii, w czasie jej obowiązywania nie była aktualizowana mimo zmiany uregulowań prawnych – wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej⁴

[dowód: akta kontroli str. 51]

W treści Strategii nie przewidziano okresowej analizy realizacji zawartych w niej zadań.

[dowód: akta kontroli str. 18-50]

Kierownik MGOPS wyjaśniła, że :*”W dokumencie Strategii nie zawarto oceny poziomu wdrażania poszczególnych celów i kierunków działania. Podmioty – między innymi M-GOPS, mające w swym zakresie działania realizację części lub większości*

⁴ Dz. U. z 2013 r. poz. 135 ze zm.

celów strategicznych dokonują jej w sprawozdaniach, ankietach i innych dokumentowanych działaniach, kierowanych do jednostek nadrzędnych. Cele i zadania zawarte w dokumencie Strategii dają możliwość rozszerzania działalności różnych podmiotów w ramach założeń przewidzianych w projektach."

[dowód: akta kontroli str. 897]

Zgodnie z art. 16 a ust. 4 ustawy o pomocy społecznej MGOPS opracował w 2012 r. i w 2013 r. ocenę zasobów pomocy społecznej w celu przedstawienia jej Radzie Miejskiej. Oceny zostały przekazane przewodniczącemu Rady Miejskiej w Baranowie Sandomierskim z zachowaniem ustawowego terminu ich opracowania tj. do 30 kwietnia każdego roku.

[dowód: akta kontroli str. 52-85]

3. W Strategii nie określono wprost zadań MGOPS w zakresie rozpoznania sytuacji społecznej.

W części dotyczącej działania na rzecz osób i rodzin będących w ubóstwie zapisano jako cel - analizowanie przyczyn ubóstwa i minimalizowanie źródeł tego zjawiska. W części dotyczącej wsparcia rodzin dysfunkcyjnych przewidziano pracę socjalną z rodzinami, w których występują problemy opiekuńczo-wychowawcze w tym :

- diagnozowanie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo wychowawczej, zaniedbań względem dzieci,
- diagnozowanie sytuacji dziecka w rodzinie, w środowisku szkolnym i rówieśniczym.

[dowód: akta kontroli str. 18-50]

Statut MGOPS został nadany uchwałą Rady Miejskiej w Baranowie Sandomierskim z dnia 11 marca 2008 r. nr XVI/117/08.

W § 4 pkt. 3 Statutu zapisano, że do zadań MGOPS należy dokonywanie analiz i ocen zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej, ustalanie potrzeb w tym zakresie, opracowywanie planów zaspokajania potrzeb i ocena ich skuteczności.

[dowód: akta kontroli str. 86-88]

Regulamin Organizacyjny MGOPS został wprowadzony zarządzeniem kierownika MGOPS z 22 grudnia 2010 r.

W § 6 pkt. 1 ppkt. 2 Regulaminu zapisano, że, do zadań MGOPS należy sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej.

[dowód: akta kontroli str. 89-93]

4. W § 7 Regulaminu Organizacyjnego MGOPS zapisano, że do zadań pracowników socjalnych należy dokonywanie analizy i oceny zjawisk kwalifikujących do uzyskania świadczeń z pomocy społecznej, poradnictwo dla osób będących w trudnej sytuacji życiowej, udzielanie pomocy zgodnie z zasadami etyki zawodowej i pobudzanie do aktywności i zachęcanie do działań samopomocowych prowadzących do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych osób i grup społecznych.

W zadaniach pracowników socjalnych w Regulaminie Organizacyjnym nie wskazano obowiązków wymienionych w art. 119 ust. 1 pkt. 7, 8 i 9 ustawy o pomocy społecznej tj. współpracy i współdziałania z innymi specjalistami w celu przeciwdziałania i ograniczania patologii i skutków negatywnych zjawisk społecznych, łagodzenie skutków ubóstwa, inicjowania nowych form pomocy

osobom i rodzinom mającym trudną sytuację życiową oraz inspirowanie powołania instytucji świadczących usługi służące poprawie takich osób i rodzin, współuczestniczenie w inspirowaniu, opracowaniu, wdrożeniu oraz rozwijaniu regionalnych i lokalnych programów pomocy społecznej ukierunkowanych na podniesienie jakości życia.

[dowód: akta kontroli str. 89-93]

Obowiązujący w MGOPS "Zakres czynności dla pracownika socjalnego" jako podstawowe zadanie pracownika socjalnego wskazuje: rozpoznanie potrzeb środowiska w zakresie świadczeń pomocy społecznej.

Zadania pracownika socjalnego wskazane w zakresie czynności nie odpowiadają w pełni zakresowi zadań sprecyzowanemu w art. 119 ustawy o pomocy społecznej.

W zakresie czynności nie ujęto zadań wymienionych w art. 119 ust. 1 pkt. 2, 6, 7, 8 i 9 ustawy o pomocy społecznej dotyczących rozpoznania sytuacji społecznej.

W aktach wewnętrznych MGOPS nie określono obowiązków pracownika socjalnego odnoszących się do dobrych praktyk.

[dowód: akta kontroli str. 94]

Kierownik MGOPS wyjaśniła, że: „Zakres czynności pracowników socjalnych nie posiada wszystkich obowiązków wynikających z przepisu art. 119 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej. Niedopatrzenie to zostanie w najbliższym czasie usunięte, zaś pracownicy socjalni znający swoje obowiązki wynikające z ustawy, przyjmą nowy zakres podpisując go własnoręcznym podpisem.”

[dowód: akta kontroli str. 898]

W ramach współpracy z innymi podmiotami posiadającymi informacje o potencjalnych beneficjentach pomocy społecznej MGOPS zawarł następujące porozumienia i umowy :

- porozumienie z Dyrektorem Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnobrzegu z 29.11.2013 r. o współpracy w zakresie udostępniania danych w systemie Samorządowej Elektronicznej Platformy Informatycznej,
- umowa z Dyrektorem Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnobrzegu z 30.12.2013 r. w sprawie wdrażania i korzystania z Samorządowej Elektronicznej Platformy Informatycznej (SEPI),
- porozumienie z Burmistrzem Miasta i Gminy Baranów Sandomierski o współpracy w ramach prac Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy zawarte 6.06.2011 r.

Burmistrz Miasta i Gminy Baranów Sandomierski, przy udziale MGOPS, zawarł 6.06.2011 r. odrębne porozumienia o współpracy w gminnym Zespole Interdyscyplinarnym do spraw przeciwdziałania przemocy z Sądem Rejonowym w Tarnobrzegu, Posterunkiem Policji w Baranowie Sandomierskim, Przychodnią Medycyny Rodzinnej w Skopaniu i dyrektorami placówek oświatowych z terenu Gminy.

[dowód: akta kontroli str. 95-154]

MGOPS nie zawarł porozumienia z Powiatowym Urzędem Pracy w Tarnobrzegu na podstawie przepisu art. 50 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

[dowód: akta kontroli str. 899]

Kierownik MGOPS wyjaśniła, że: „Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie Sandomierskim nie zawierał porozumień z Powiatowym Urzędem Pracy na podstawie przepisu art. 50 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Wiązało się to z brakiem realizacji projektów systemowych. Nie wykluczamy możliwości podpisania takich porozumień w przyszłości, w ramach podjęcia decyzji o przystąpieniu do realizacji projektu aktywizującego bezrobotnych podopiecznych tutejszego ośrodka”.

[dowód: akta kontroli str. 899]

W toku przeprowadzonej kontroli uzyskano informacje od 9 podmiotów zewnętrznych, w tym: Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnobrzegu, Zespołu Kuratorskiego przy Sądzie Rejonowym w Tarnobrzegu, 2 placówek służby zdrowia z terenu Gminy Baranów Sandomierski, 2 przedstawicieli samorządu lokalnego, 2 dyrektorów okolicznych szkół i Dyrektora Domu Dziecka w Skopaniu.

W udzielanych odpowiedziach wskazywano na dobre kontakty pracowników poszczególnych instytucji z MGOPS, wzajemny przepływ informacji i współpracę w rozwiązywaniu problemów podopiecznych takich jak dożywianie dzieci, pomoc w rozpoczęciu leczenia odwykowego, przemoc w rodzinie, pomoc rodzinom wskazanym przez pielęgniarkę środowiskową.

Żaden z pytanym przedstawicieli nie posiadał informacji o osobach, które nie zostały objęte opieką, pomimo przesłanek wskazujących na konieczność pomocy z MGOPS.

[dowód: akta kontroli str. 185-216, 900-995]

5. Według postanowień Statutu i Regulaminu Organizacyjnego MGOPS Ośrodkiem kieruje kierownik, który odpowiada za działalności jednostki i prawidłową organizację pracy w Ośrodku. Kierownik nadzoruje jakość wykonywania obowiązków przez pracowników socjalnych. W MGOPS nie ma szczegółowych uregulowań w zakresie sposobu sprawowania nadzoru.

[dowód: akta kontroli str. 86-93]

Kierownik MGOPS wyjaśniła, że :

„Pracownik socjalny jest rozliczany i nadzorowany przez kierownika, który był pracownikiem terenowym w okresie gdy nie istniały ośrodki pomocy społecznej. Wiedza, doświadczenie i rozeznanie środowiska ma obecnie duże znaczenie i ułatwia diagnozowanie potrzeb oraz umożliwia wykorzystanie kontaktów z przedstawicielami sołectw w zakresie uzyskiwania niezbędnych informacji dotyczących osób w potrzebie.

W tutejszym ośrodku jest niewielka liczba pracowników socjalnych i nie ma celowości stosowania złożonych procedur (np. zeszyt pracy), nietypowe jest również to, że pracownicy socjalni nie mają rejonów. Pracownicy przyjmują podania do realizacji w kolejności jakiej napływają, realizują wywiady w terenie a następnie te same dokumenty są zapisywane elektronicznie i są wydawane stosowne decyzje. Dobrą stroną tego działania jest fakt, że każdy pracownik ma kontakt z każdym podopiecznym. Efektem tego są: własne spostrzeżenia, wnioski, diagnoza, ocena sytuacji.

W sytuacjach kontrowersyjnych i złożonych tworzony jest tzw. zespół roboczy, celem którego jest przepracowanie zebranych informacji i znalezienie najlepszych metod i form pomocy, które to już realizuje jeden wyznaczony pracownik socjalny.

Praca tego zespołu spełnia następujące cele:

- *pełny obraz przypadku*
- *zmniejszony ciężar podjętych decyzji*
- *wymiana informacji*
- *wczuwanie się w rolę petenta*

- *możliwość odreagowania złych emocji związanych z trudnościami*
- *terapia grupowa przeciwdziałająca wypaleniu zawodowemu*
- *wprowadzenie superwizorów zgodnie z zalecaniem, w razie potrzeb w tym zakresie.”*

[dowód: akta kontroli str. 216]

W MGOPS nie wprowadzono dotychczas w życie możliwości korzystania przez pracownika socjalnego z poradnictwa superwizora pracy socjalnej o którym mowa w art.121a ustawy o pomocy społecznej.

[dowód: akta kontroli str. 217]

Kierownik MGOPS wyjaśniła, że :

„Z dniem 31 grudnia 2013 r. wszedł w życie art. 121a ustawy o pomocy społecznej, który nadał pracownikom socjalnym prawo do korzystania z poradnictwa, prowadzonego przez superwizorów pracy socjalnej, którego celem jest zachowanie i wzmocnienie kompetencji zawodowych, utrzymanie wysokiego poziomu świadczonych usług oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego. Tutejszy ośrodek uwzględniając potrzebę udostępnienia pracownikom socjalnym usług superwizora na odpowiednim poziomie, rozważa taką możliwość, przy jednoczesnym uwzględnieniu zasobów finansowych tutejszego ośrodka na pokrycie kosztów za usługę.”

[dowód: akta kontroli str. 217-218]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowości polegające na nieujęciu w Strategii elementów wymienionych w art. 16 b ust. 2 pkt 2 i pkt. 3 lit. c i d cyt. ustawy o pomocy społecznej i nieujęciu w zakresie czynności pracowników socjalnych obowiązków wymienionych w art. 119 ust. 1 pkt. 2,6,7,8 i 9 ustawy o pomocy społecznej.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2 Stopień wykorzystania możliwości udzielenia pomocy z urzędu przez MGOPS

Opis stanu
faktycznego

1. W latach 2012-2013 MGOPS w wyniku wniosków złożonych przez strony udzielił pomocy społecznej w 3447 przypadkach z tego w 1785 przypadkach w 2012 r. i w 1662 w 2013 r.

W 2012 r. odnotowano 21 spraw z urzędu a w 2013 r. 32 sprawy.

Sprawy zakwalifikowane przez MGOPS jako udzielenie pomocy z urzędu zostały wszczęte nie z inicjatywy własnej, lecz w wyniku sygnałów podmiotów zewnętrznych.

Pomoc z urzędu udzielona była głównie w postaci zasiłku celowego, w 2012 r. w 13 przypadkach co stanowiło 62 % i w 2013 r. w 15 przypadkach co stanowiło 46,9 %.

[dowód: akta kontroli str.219-268, 996-1168 i 1183]

W odpowiedziach udzielonych przez 9 respondentów w sprawie działalności MGOPS nie wskazano żadnych przypadków osób, w sprawach których MGOPS nie podjął z urzędu odpowiednich działań po przekazaniu informacji przez podmioty zewnętrzne.

[dowód: akta kontroli str. 185-216]

W sprawie zakresu zdiagnozowania osób wymagających udzielenia pomocy w jakiegokolwiek formie Kierownik MGOPS wyjaśniła, że :

„W mojej ocenie pomocą społeczną objęto wszystkie osoby i rodziny wymagające wsparcia, kwalifikujące się do świadczeń. Z pomocy ośrodka korzystały również osoby, których dochód przewyższał kryterium (art. 8 ustawy) i otrzymywały zasiłki celowe specjalne, pomoc rzeczową (odzież, opał, posiłek). Z inicjatywy pracownika socjalnego przyznawano tę pomoc, zauważając szczególne okoliczności wskazujące na konieczność zabezpieczenia podstawowych potrzeb.

Mam świadomość, iż są osoby i rodziny kwalifikujące się do pomocy, które z różnych przyczyn nie zgłosiły się do tutejszego ośrodka z prośbą o wsparcie. Ośrodek pomocy pomimo zawartych w ustawie zadań i kompetencji jest przede wszystkim instytucją polityki państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Propagowanie działalności ośrodka jako instytucji, która udziela wszystkim uprawnionym natychmiastowego wsparcia często zniechęca do samodzielnej aktywności. W konsekwencji buduje to poczucie uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej przy braku własnego zaangażowania w poprawę sytuacji.

Uwzględnić tu należy również okoliczności związane z niezbywalnym prawem osoby do samodzielnego podejmowania decyzji w istotnych dla siebie sprawach, w tym również do ubiegania się o świadczenia z pomocy społecznej. W każdym przypadku należy uwzględnić prawa każdej osoby do funkcjonowania zgodnie z własnymi kryteriami, przy jednoczesnym ustaleniu stopnia zagrożenia dla pozostałych członków tych rodzin, będących w zależności (dzieci, osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych). Społeczna ocena zachowań np. osób uzależnionych od alkoholu, marnotrawiących własne dobra (dochody), wykazujących zaniedbania w różnych dziedzinach własnego życia, brak elementarnej dbałości o higienę osobistą i porządek w mieszkaniu, nie może stanowić podstawy do wszczynania postępowania z urzędu. W zachowaniach wielu osób i rodzin ugruntowane są nawyki wyniesione z domu rodzinnego, wartości, światopogląd czy też normy życia.”

[dowód: akta kontroli str. 889-890]

Analiza zapisów dokonywanych przez pracowników socjalnych w notatkach służbowych w sprawach prowadzonych z urzędu wskazuje, że podstawą podjęcia działań były informacje przekazane przez pielęgniarkę środowiskową, sołtysa, przewodniczącego samorządu mieszkańców, sąsiadów, lub anonimowych informatorów.

[dowód: akta kontroli str.269-281]

W sprawie sposobu podejmowania przez pracowników socjalnych działań z urzędu Kierownik MGOPS wyjaśniła, że :

„Pomoc z urzędu realizowana jest w odniesieniu do każdego przypadku. Nie jest ona ewidencjonowana. Odnosi się do informacji pozyskiwanych w wywiadzie, na podstawie którego pracownik socjalny planuje pomoc adekwatną nie tylko do oczekiwań strony, lecz także do rzeczywistych potrzeb członków rodziny, stwierdzonych w trakcie diagnozy. Przykładowo rodzina oczekująca wsparcia finansowego na opał, otrzymuje wsparcie w formie bezpłatnych posiłków dla dzieci w szkole lub odzieży.

W szczególnych przypadkach, gdzie dochodzi w rodzinie do nieracjonalnego wydatkowania dochodów (osób z zaburzeniami psychicznymi, upośledzonych umysłowo, uzależnionych od alkoholu), pomoc pieniężna realizowana jest w formie rzeczowej, ściśle planowanie niezbędnych wydatków, wpłaty do sklepu na zakup niezbędnych artykułów, opału, dokonywanie opłat.

Pracownik socjalny podczas wywiadu przyjmuje niekiedy informacje o trudnościach podopiecznego w kontaktach z instytucjami. W takiej sytuacji konieczna jest pomoc

w sporządzeniu dokumentacji celem ubiegania się o należne świadczenia z innych instytucji np. zasiłki i dodatki na dzieci, zasiłki pielęgnacyjne i inne uprawnienia. Pracownik często wspiera osobę osobistym zaangażowaniem w kontaktach z instytucjami. Działania te prowadzone w ramach pracy socjalnej, często wykraczają poza ustawowy zakres zadań pracownika socjalnego.”

[dowód: akta kontroli str. 282]

W sprawie praktycznych sposobów udzielania pomocy „z urzędu” kierownik MGOPS wyjaśniła, że :

„Praktyczne sposoby realizowanych działań z urzędu są następujące: z chwilą powzięcia informacji o trudnej sytuacji osób i rodzin pracownik socjalny podejmuje czynności związane z rozeznaniem sytuacji potencjalnych beneficjentów świadczeń oraz potwierdzenia gotowości przyjęcia pomocy. Gotowość ta wiązała się z przedstawieniem podczas wywiadu, w formie ustnej lub pisemnej oczekiwań co do form i zakresu pomocy. Wnioski w ten sposób przyjmowane, są w tych okolicznościach wnioskami samych podopiecznych, których oczekiwania w zakresie pomocy uzasadnione trudnościami i problemami, są najważniejszym czynnikiem budującym skuteczność udzielanej pomocy.

Pracownik socjalny podejmuje działania z urzędu w zakresie rozeznania sytuacji i potrzeb osób i rodzin wymagających objęcia pomocą poprzez inicjowanie współpracy ze środowiskiem lokalnym:

- z sołtysami poszczególnych sołectw (coroczne spotkania Kierownika M-GOPS z sołtysami i radnymi), którzy zazwyczaj chętnie podają informacje o zasłyszanych lub zaobserwowanych przez siebie okolicznościach wskazujących na trudności w funkcjonowaniu osób i rodzin,

- współpraca taka odbywa się również z lokalnymi ośrodkami zdrowia, w których lekarze i pielęgniarki nie tylko informują o trudnej sytuacji zdrowotnej osób, lecz włączają się w proces diagnozowania stanu zdrowia osób, leczenia i pielęgnacji,

- w zakresie działań z urzędu w odniesieniu do dzieci i młodzieży zaznaczyć należy współpracę z Dyrektorami szkół i placówek oświatowo-wychowawczych. W ramach podpisanych porozumień oraz rozmów przeprowadzonych przez Kierownika M-GOPS z w/w osobami, pracownicy socjalni otrzymują sygnały i podejmują współpracę z pedagogami szkolnymi w zakresie pomocy dzieciom zagrożonym przemocą i zaniedbaniem ze strony rodziców (opiekunów). Spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego, których skład obejmuje w większości pedagogów szkolnych, służy i znacząco pomaga pracownikom socjalnym we wczesnym rozpoznaniu zagrożeń dla dziecka ze strony rodzin cechujących się dysfunkcjami. Partnerstwo i pomoc w pracy pracownika socjalnego, którego pomoc nie byłaby tak skuteczna, jest wynikiem przeprowadzonych rozmów oraz umów np. w sprawie realizacji dożywiania dzieci w szkole. Zakres tej pomocy obejmuje nie tylko dzieci zgłoszone przez ośrodek pomocy do bezpłatnego korzystania z posiłków w szkole, lecz także obejmuje samodzielne podejmowanie decyzji przez Dyrektora placówki o konieczności objęcia tą pomocą innych dzieci, które zgłosiły chęć zjedzenia posiłku w szkole.

Działania z urzędu podejmowane są systematycznie w odniesieniu do planowania i wnioskowania o konkretną formę i zakres pomocy w sytuacjach, gdy osoby i rodziny objęte wcześniej wsparciem nie potrafią w sposób właściwy ocenić potrzeb poszczególnych członków rodzin, nieracjonalnie gospodarują swoimi dochodami, cierpią na zaburzenia psychiczne, upośledzenie umysłowe lub są uzależnione od alkoholu.”

[dowód: akta kontroli str.283-284]

2. Organizacje pomocowe działające na terenie gminy Baranów Sandomierski to :
- Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych Ludzi Dobrej Woli przy Parafii w Baranowie Sandomierskim,
 - Stowarzyszenie Rodzin Katolickich przy Parafii Miłosierdzia Bożego w Skopaniu,
 - Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych „PROMYK” w Skopaniu,
 - Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Lokalnej „Gaj” w Woli Baranowskiej,
 - Stowarzyszenie na rzecz Aktywizacji Społeczności Lokalnej i Rozwoju Przedsiębiorczości „Sokół” w Baranowie Sandomierskim,
 - Polski Związek Emerytów i Rencistów 7 kół z terenu Gminy.

[dowód: akta kontroli str. 790]

MGOPS współpracował ze Stowarzyszeniem Rodzin Katolickich i Stowarzyszeniem Inicjatyw Lokalnych „PROMYK”. Organizacje te realizują pomoc żywnościową w ramach programu PEAD z Banku Żywności dla osób i rodzin z terenu gminy Baranów Sandomierski. MGOPS kieruje do wymienionych organizacji osoby uprawnione do korzystania z tej formy wsparcia. W 2012 r. wydano łącznie 245 zaświadczeń dla rodzin mogących skorzystać z pomocy żywnościowej w tym Rodziny Katolickie 122, Promyk 111, 12 - inne organizacje poza gminą.

W 2013 r. wydano 453 zaświadczenia w tym Rodziny Katolickie - 124, Promyk - 327 oraz 2 - inne organizacje poza gminą.

W ramach współpracy z Polskim Związkiem Emerytów, Rencistów i Inwalidów MGOPS opiniuje osoby do korzystania z pomocy żywnościowej w ramach programu PEAD.

[dowód: akta kontroli str. 791]

Wśród 28 osób z 6 organizacji pozarządowych, przeprowadzone zostały badania ankietowe. Respondenci anonimowo odpowiadali na 10 pytań.

W badaniach uczestniczyło :

- 7 osób ze Stowarzyszenia Wspierania Aktywności Lokalnej „Gaj”,
- 6 osób z Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów Koło w Baranowie Sandomierskim,
- 5 osób ze Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych Ludzi Dobrej Woli przy Parafii Rzymsko-Katolickiej w Baranowie Sandomierskim,
- 5 osób ze Stowarzyszenie Rodzin Katolickich przy Parafii Miłosierdzia Bożego w Skopaniu,
- 5 osób ze Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych „PROMYK”.

Jako instytucję świadczącą pomoc potrzebującym 18 z 28 ankietowanych (64,2 % udzielonych odpowiedzi) wskazało MGOPS Baranowie Sandomierskim. Gminę jako instytucję świadczącą pomoc potrzebującym wskazało 7 osób tj. 25,0 %.

Jako źródła wiedzy na temat instytucji świadczącą pomoc potrzebującym wskazano:

- znajomych i sąsiadów - 9 odpowiedzi tj. 32,4 %,
- sołtys , szkoła – 8 odpowiedzi tj. 28,6 %,
- MGOPS – 5 odpowiedzi tj. 17,9 %.

Spośród uczestników ankiety 19 z 28, tj. 67,9 % skorzystało z pomocy MGOPS otrzymując wsparcie.

Z kolei 18 z 28 uczestników ankiety tj. 64,3 % uznało, że spełnia warunki do skorzystania z pomocy.

Jako przesłanki kwalifikujące uczestników ankiety do skorzystania z pomocy wskazano :

- bezrobocie – 11 odpowiedzi tj. 39,3 %,
- długotrwała lub ciężka choroba – 9 odpowiedzi – tj. 32,4 %,
- niepełnosprawność – 7 odpowiedzi – tj. 25,0 %,
- zdarzenia losowe i sytuacja kryzysowa - 5 odpowiedzi – tj. 17,8 %,
- klęski żywiołowe 4 odpowiedzi – tj. 14,3 %,
- ubóstwo – 4 odpowiedzi – tj. 14,3 %.

Jako otrzymane formy pomocy najczęściej wskazano:

- pomoc finansową - 10 odpowiedzi – tj. 35,7 %,
- pomoc rzeczowa – 4 odpowiedzi – tj. 14,2 %,

Wskazując możliwe formy pomocy najczęściej wymieniono :

- pomoc finansową i rzeczową - 15 odpowiedzi – tj. 53,6 %,
- pomoc rzeczową - 5 odpowiedzi – tj. 17,8 %.

Uczestnicy ankiety tylko w 1 przypadku podawali wśród oferowanej pomocy wsparcie psychologiczne, w 1 przypadku usługi pielęgnacyjne, w 1 przypadku poradnictwo, w 1 przypadku warsztaty terapeutyczne. Wśród ankietowanych znalazły się dwie osoby, które kojarzą oferowaną pomoc z umarzaniem podatku rolnego. Wiąże się to z działalnością MGOPS w zakresie opiniowania wydolności finansowej osób i rodzin, dla potrzeb Urzędu Miasta i Gminy.

[dowód: akta kontroli str. 792-854]

3. Sprawozdania MPiPS – 03 za 2012 i 2013 rok obejmowały dane zebrane w systemie Pomost.

Największą grupę osób i rodzin stanowili beneficjenci korzystający z pomocy w formie posiłku, zasiłku celowego, pomocy rzeczowej i zasiłku okresowego.

Nie stwierdzono przypadków udzielenia takich form pomocy jak pomoc przyznana cudzoziemcom, schronienie, ubranie, zasiłek celowy na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne, zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego, zasiłek celowy w formie biletu kredytowego, pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie się.

[dowód: akta kontroli str. 855-877]

Kierownik MGOPS wyjaśniła, że :

„Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie Sandomierskim realizuje zadania wynikające z potrzeb środowiska (mieszkańców gminy). Nie upowszechniał takich form pomocy jak: pomoc w formie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym, opłacania składek na ubezpieczenia emerytalno-rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia, w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie zamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem, prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych, sprawienie pogrzebu, przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze, prowadzenie i zapewnienie miejsc w ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki, przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Zaniechanie takich działań wiązało się ściśle z brakiem stwierdzonych potrzeb w tym zakresie. Brak osób uprawnionych do tych świadczeń, jak również ograniczenia finansowe gminy powodują konieczność wnikliwej analizy potencjalnych potrzeb w tym zakresie. Specyficzne uwarunkowania regionu o charakterze wiejskim prawdopodobnie nie stwarza potencjalnych warunków do osiedlania się lub funkcjonowania licznych grup społecznych np. bezdomnych, cudzoziemców.”

[dowód: akta kontroli str.1242]

Według informacji uzyskanych od Starosty Tarnobrzieskiego w kontrolowanym okresie na terenie gminy Baranów Sandomierski nie wystąpiły przypadki cudzoziemców, którzy mogli stać się potencjalnymi beneficjentami pomocy społecznej.

[dowód: akta kontroli str. 878-879]

Kierownik MGOPS wyjaśniła, że :

„W odniesieniu do braku pomocy udzielanej cudzoziemcom, należy podkreślić, iż na terenie gminy mieszka kilka rodzin z grona cudzoziemców, z których większość założyła rodziny z obywatelami polskiego pochodzenia. Wsparcie dla tych osób i ich rodzin nie jest więc działaniem odnoszącym się wyłącznie do świadczeń pomocowych dla cudzoziemców lecz w ogólnym zakresie dla całych rodzin. Przypadki osób innej narodowości, które nie korzystają ze wsparcia systemu pomocy społecznej wynikają z ich głębokiej asymilacji ze społeczeństwem polskim i własnej dobrze rozumianej zaradności życiowej. Osoby te pracują, zdobywają w sposób legalny środki na utrzymanie i nie oczekują wsparcia instytucji pomocy społecznej. Ich dobra znajomość języka polskiego, obyczajów, struktur instytucji znajdujących się na terenie gminy, pozwala im na pomyślne funkcjonowanie.”

[dowód: akta kontroli str. 880]

Według informacji uzyskanych od dyrektora Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnobrzegu tamtejszy Urząd nie posiadał wiedzy o osobach, którym przysługiwałaby pomoc społeczna na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłku.

[dowód: akta kontroli str. 881-882]

Zgodnie z art. 43 ust. 10 ustawy o pomocy społecznej rada gminy, w drodze uchwały, określa wysokość oraz szczegółowe warunki i tryb przyznawania i zwrotu zasiłku celowego na ekonomiczne usamodzielnienie.

W MGOPS nie było procedur dotyczących wysokości oraz szczegółowych warunków i trybu przyznawania i zwrotu zasiłku celowego na ekonomiczne usamodzielnienie. Kierownik MGOPS nie wystąpiła do Rady Miejskiej o ich opracowanie.

[dowód: akta kontroli str. 883]

Kierownik MGOPS wyjaśniła, że :

„Pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie ośrodek pomocy może realizować w ramach zadań własnych gminy. W 2012 jak i w 2013 roku Rada Miasta i Gminy nie zaplanowała środków na ten cel. W ślad za tym tutejszy ośrodek nie objął tą pomocą żadnej osoby. Zadania gminy w zakresie pomocy społecznej od kilku lat ulegają znaczącemu wzrostowi (zadania w zakresie pieczy zastępczej). Brak wniosku kierownika w tej sprawie wynika z realnych możliwości gminy na uzyskanie środków oraz możliwości realizowanych przez inne struktury. Powiatowy Urząd Pracy może wspierać osoby bezrobotne i niepełnosprawne, które chcą uruchomić własną firmę.”

[dowód: akta kontroli str. 883]

W sprawozdaniach MPiPS – 03 nie wykazano sprawienia pogrzebu podopiecznemu MGOPS.

[dowód: akta kontroli str. 855-877]

Kierownik MGOPS wyjaśniła, że :

„Sprawienie pogrzebu w odniesieniu do zmarłych zaliczanych do różnych kategorii beneficjentów pomocy społecznej, odbywa się w ściśle określonych ramach przewidzianych przepisami o pomocy społecznej oraz o świadczeniach pogrzebowych realizowanych przez ZUS i KRUS. Grupa bezdomnych nie jest tu wyjątkiem. Każdorazowo koszty pogrzebu jak i innych świadczeń leżą po stronie gminy właściwej ze względu na miejsce ostatniego zameldowania osoby zmarłej. Ośrodek pomocy podejmuje czynności zmierzające do ustalenia osób spokrewnionych, mogących w pierwszej kolejności ubiegać się o świadczenie pogrzebowe w ramach własnych uprawnień (z ZUS lub KRUS). W dalszej kolejności ośrodek ten podejmuje czynności zmierzające do sprawienia pochówku zgodnie z wyznaniem zmarłego. W 2012 i 2013 roku nie odnotowano żadnego przypadku

osoby zmarłej, której pracownicy socjalni nie znaleźli krewnych, chcących wykonać czynności związane z pogrzebem.”

[dowód: akta kontroli str. 884]

W sprawozdaniu MPiPS – 03 za 2013 r. wykazano 2 osoby bezdomne.

[dowód: akta kontroli str. 855-877]

Kierownik MGOPS wyjaśniła, że :

„Od ubiegłego roku notujemy niepokojący wzrost przypadków bezdomności z tzw. wyboru, wśród młodych ludzi, którzy opuszczają swoje rodzinne domy i zostają objęci wsparciem ośrodków właściwych dla ich miejsca pobytu, w formie zasiłków na zabezpieczenie podstawowych wydatków (zakup leków, kosztów wykonania zdjęć do nowego dowodu osobistego) i kosztów pobytu w wynajętym mieszkaniu lub noclegowni. Koszty tej pomocy są refundowane przez tutejszy ośrodek (w 2012 r. nie było takich przypadków, w 2013 r. – 2 osoby bezdomne).

W odniesieniu do danych sprawozdania 2B MPiPS należy wyjaśnić, iż pomoc w formie ubrania i schronienia jest realizowana poprzez pomoc celową na pokrycie wydatków związanych ze schronieniem (pokrywanie kosztów za noclegownię), ubranie (zabezpieczane w formie dostępnej w tutejszym ośrodku pomocy rzeczowej w formie odzieży).

W odniesieniu do pozycji – zasiłek celowy na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń, na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w NFZ nie stwierdzono takich przypadków. Współpraca z placówkami służby zdrowia wymuszona jest często względami ekonomicznymi, gdy za udzieloną pomoc medyczną szpital występuje do OPS o ustalenie uprawnień pacjenta do ubezpieczenia.

Tutejszy ośrodek od 2012 r. wydaje decyzje w sprawie przyznania prawa do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. W 2012 r. nie zanożowano osób wymagających takiego wsparcia, zaś w 2013 r. wydano łącznie 7 decyzji na te świadczenia. Osoby ubiegające się o taką formę pomocy muszą wykazać brak możliwości skorzystania z ubezpieczenia zdrowotnego przysługującego w ramach uprawnień z ZUS, KRUS i Powiatowego Urzędu Pracy.”

[dowód: akta kontroli str. 885]

4. W kontrolowanym okresie MGOPS udzielał pomocy skazanym i ich rodzinom po zwolnieniu z zakładu karnego.

Dane dotyczące skali udzielanej pomocy przedstawia poniższe zestawienie;

Lp.	Formy wsparcia	2012 r.	2013 r.
1.	liczba osób, którym udzielono pomocy po opuszczeniu zakładu karnego	9	7
2.	liczba rodzin, którym udzielono pomocy celowej	7	7
3.	liczba rodzin, którym udzielono pomocy rzeczowej	5	1
4.	liczba rodzin, którym udzielono pomocy okresowej	3	0
5.	liczba rodzin, którym udzielono pomocy celowej (posiłek)	2	0
6.	liczba osób, które powróciły do rodziny, środowiska po opuszczeniu zakładu karnego	9	7

[dowód: akta kontroli str. 886-888]

Ustalono
nieprawidłowości

Ocena cząstkowa

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na niepodjęciu przez MGOPS działań w celu uchwalenia przez radę gminy, zgodnie z art. 43 ust. 10 ustawy o pomocy społecznej, wysokości oraz szczegółowych warunków i trybu przyznawania i zwrotu zasiłku celowego na ekonomiczne usamodzielnienie.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Opis stanu
faktycznego

3 Praca pracownika socjalnego i jego inwencja w poszukiwaniu osób wymagających wsparcia.

1. W MGOPS zatrudnionych jest 7 pracowników socjalnych.

Wszystkie osoby zatrudnione jako pracownicy socjalni spełniali wymogi określone w art. 116 ustawy o pomocy społecznej dotyczące wykształcenia pracowników.

[dowód: akta kontroli str.285-294]

W MGOPS według stanu na 31.12.2013 r. zatrudnionych było 7 pracowników socjalnych. Na koniec 2013 r. Gmina Baranów Sandomierski liczyła 12.349 mieszkańców. Na jednego pracownika socjalnego przypadało 1.764 mieszkańców. Przedstawione relacje odpowiadają dyspozycji art. 110 pkt. 11 ustawy o pomocy społecznej, tj. zatrudnieniu jednego pracownika socjalnego na 2 tys. mieszkańców.

[dowód: akta kontroli str. 892-893]

2. W zakresie czynności pracownika socjalnego MGOPS zapisano m.in. takie zadania jak :

- rozpoznanie potrzeb środowiska w zakresie świadczeń pomocy społecznej,
- postawienie diagnozy dla indywidualnego przypadku i planowanie odpowiednich form pomocy,
- prowadzenie działalności profilaktycznej mającej na celu zapobieganie stanom powodującym konieczność udzielania pomocy społecznej.

W zakresie czynności nie ujęto zagadnień dotyczących metod dotarcia do osób wymagających objęcia pomocą społeczną.

[dowód: akta kontroli str. 94]

3. Analiza losowo wybranych 10 spraw beneficjentów pomocy społecznej z lat 2012 i 2013 wykazała że :

- we wszystkich badanych sprawach wywiady zostały przeprowadzone z zachowaniem terminu określonego w Rozporządzeniach Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 stycznia 2011 r.⁵ i z dnia 8 czerwca 2012 r.⁶ w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego tj. do 14 dni,
- wszystkie wywiady przeprowadzone zostały w miejscu zamieszkania osoby, w dni robocze i potwierdzone podpisem osoby, z którą przeprowadzono wywiad, - zgodnie z § 2 ust. 3 cyt. rozporządzenia,
- pracownik socjalny przeprowadzający wywiad każdorazowo ustalał sytuację osobistą, rodzinną, dochodową i majątkową wnioskodawcy - zgodnie z § 2 ust. 4 cyt. rozporządzenia,
- we wszystkich badanych przypadkach wywiadów dokonano analizy i oceny sytuacji danej osoby lub rodziny i sformułowano wnioski - zgodnie z § 2 ust. 5 cyt. rozporządzenia,

⁵ Dz. U. Nr 27, poz. 138

⁶ Dz. U. z 2012 r., poz. 712

- badane wywiady sporządzone były przy użyciu wzorów druków stanowiących załączniki do cyt. rozporządzenia.

[dowód: akta kontroli str. 296-436]

Analiza losowo wybranych 5 spraw beneficjentów pomocy społecznej, w przypadku których wywiady środowiskowe zostały przeprowadzone w związku z informacjami uzyskanymi od innych podmiotów wykazała, że wywiady zostały przeprowadzone w 2 przypadkach w dniu zgłoszenia, w 2 przypadkach po upływie 3 dni od daty zgłoszenia i w 1 przypadku po upływie 5 dni od daty zgłoszenia.

Badane wywiady zostały przeprowadzone z zachowaniem sposobu przeprowadzania wywiadów określonego w przepisach cyt. rozporządzeń Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego z dnia 25 stycznia 2011 r. i z dnia 8 czerwca 2012 r. Realizacja wywiadów była formą dotarcia do osób wymagających objęcia pomocą społeczną.

[dowód: akta kontroli str. 437-485]

4.W 2012 r. Kierownik MGOPS wydał 53 decyzje odmowne przy wpływie 1.166 wniosków o pomoc. W 2013 r. na 1.194 wnioski odmownie rozpatrzono 39 spraw.

Decyzje odmowne stanowiły w 2012 r. 4,5 % ogółu złożonych wniosków a w 2013 r. 3,2 % ogółu złożonych wniosków.

W 2012 r. w 11 z 53 przypadków decyzji odmownych zainteresowani nie ponowili wniosku o przyznanie pomocy a 42 rodziny uzyskały inną pomoc.

W 2013 r. w 6 z 39 przypadków decyzji odmownych zainteresowani nie ponowili wniosku o przyznanie pomocy a 39 rodzin uzyskało inną pomoc.

[dowód: akta kontroli str.219-268]

Analizę przypadków udzielenia pomocy osobom, którym uprzednio MGOPS nie udzielił oczekiwanego wsparcia pomimo złożonego wniosku, przeprowadzono na próbie 10 przypadków,(w tym 5 z 2012 r. i 5 z 2013 r.).

Analiza wykazała, że:

Przesłanką zmiany decyzji o odmowie przyznania świadczenia były nowe okoliczności życiowe i rozszerzona ocena sytuacji i potrzeb wnioskujących.

Przesłanką przyznania innych świadczeń było zachowanie kryterium dochodowego przewidzianego art. 5 ustawy z dnia 29 grudnia 2005 r. *o ustanowieniu programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”*.⁷ Przy ponownym rozpatrywaniu spraw, w których organ uprzednio odmówił pomocy, przyznanie świadczeń finansowych uzasadnione było pogorszeniem sytuacji materialnej rodzin, ujawnieniem nowych okoliczności w zakresie sytuacji zdrowotnej, konieczności pokrycia wydatków na leczenie, zakup opału w sezonie zimowym, zakup żywności w okresie przedświątecznym.

Odmowa i przyznawanie określonych form pomocy determinowane były ilością środków finansowych będących w dyspozycji MGOPS na realizację świadczeń pomocy społecznej.

[dowód: akta kontroli str. 486-634]

Kierownik MGOPS wyjaśniła, że :

„Najczęstszą przyczyną odmowy było nie spełnianie przez osobę lub rodzinę kryterium dochodowego (art. 8 ustawy o pomocy społecznej). Warunek ten nie stanowił jedynej przesłanki do odmowy. Każdorazowo ośrodek ma możliwość objęcia rodziny pomocą specjalną przy założeniu, że przedstawi ona szczególne okoliczności, które powodują poważne trudności w zabezpieczeniu podstawowych potrzeb i wydatków, np. udokumentowane koszty leczenia, konieczność zrealizowania wysokich wydatków powodujących obciążenie budżetu domowego. Przyznawanie jej w sposób systematyczny (co miesiąc lub dwa), bez uzasadnionych nowych okoliczności, odbiega znacząco od intencji jaką ma ten przepis. Pracownik

⁷ Dz. U. Nr 26, poz. 2259 ze zm.

socjalny w przypadku większości spraw, w których rodziny nie kwalifikowały się do pomocy, wnioskował o inną formę wsparcia, której zakres był zgodny z rzeczywistymi potrzebami rodziny np. świadczenie pieniężne na zakup posiłku lub żywności, dożywianie dzieci w szkole, pomoc rzeczową w formie odzieży.”

[dowód: akta kontroli str. 635]

5. Opracowany został Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy Baranów Sandomierski na lata 2011-2016.

Program został uchwalony przez Radę Miejską w Baranowie Sandomierskim 17 listopada 2011 r. – uchwała Nr XVII/96/11.

[dowód: akta kontroli str. 636-638]

Zarządzeniem Burmistrza Miasta i Gminy Baranów Sandomierski nr 80/2011 z dnia 11 lipca 2011 r. powołany został Zespół Interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Baranów Sandomierski.

Zadaniem Zespołu jest :

- realizacja działań określonych w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy,
- integrowanie i koordynowanie działań podmiotów wchodzących w skład Zespołu w szczególności :
- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

W skład Zespołu wchodzi 15 członków, w tym kierownik MGOPS i 2 pracowników socjalnych. Członkami zespołu są również kierownicy 2 Zespołów Kuratorskiej Służby Sądowej z Tarnobrzega, 7 przedstawicieli placówek oświatowych z terenu Gminy, przedstawiciel Policji i placówki służby zdrowia. Inicjatywa pracowników socjalnych w tym zakresie została opisana w pkt. 3.6.

[dowód: akta kontroli str. 639-676]

Kierownik MGOPS wyjaśniła, że :

„Działania w zakresie pomocy ofiarom przemocy wiążą się z szybkim, szerokim i skutecznym wsparciem pokrzywdzonych. W odniesieniu do sprawców prowadzone są działania motywacyjne, służące zahamowaniu u nich zachowań agresywnych. Zespół nie wyszukuje potencjalnych świadczeniobiorców, lecz obejmuje działaniem potwierdzone przypadki przemocy. Zespół i powołane grupy robocze monitorują sytuację panującą w rodzinach dotkniętych zjawiskiem przemocy.”

[dowód: akta kontroli str. 677]

Na terenie gminy Baranów Sandomierski nie funkcjonuje ośrodek interwencji kryzysowej. Wsparcie dla osób dotkniętych przemocą świadczy Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla ofiar Przemocy w Rodzinie w Gorzycach. Zapewnia on ofiarom natychmiastowe schronienie, ochronę, pomoc psychologiczną, pedagogiczną i socjalną. W 2013 r. skierowano do Ośrodka jedną osobę z terenu działania MGOPS. W 2012 r. nie kierowano do Ośrodka osób wymagających wsparcia.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu podejmuje specjalistyczną pomoc pedagogiczną (poradnictwo) względem ofiar, świadków i sprawców przemocy z terenu powiatu.

[dowód: akta kontroli str. 678]

6. MGOPS wypracował dobre praktyki pozwalające dotrzeć do osób, które nie potrafiły ujawnić swoich potrzeb. Taka formą działań były spotkania z sołtysami przed okresem zimowym. MGOPS podejmował działania w celu udzielenia pomocy

w każdym przypadku wskazanym przez pielęgniarki środowiskowe. Do dobrych praktyk należał dobry kontakt kierownika i pracowników MGOPS z kierownikami placówek oświatowych z terenu Gminy w wyniku którego możliwe było objęcie potrzebujących dzieci dożywianiem i diagnozowanie sytuacji w rodzinach wskazanych przez pracowników oświaty.

[dowód: akta kontroli str. 185-216 i 900-995]

Kierownik MGOPS w sprawie stosowania dobrych praktyk wyjaśniła, że :

„W Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baranowie Sandomierskim wypracowano dobre praktyki w następującym zakresie:

Podejmowano czynności polegające na informowaniu osób i rodzin o możliwości kontynuowania świadczeń z pomocy społecznej w związku z upływem terminu decyzji. Dotyczy to świadczeń takich jak zasiłki stałe, pomoc na opał, dożywianie dzieci w szkole. W miesiącu grudniu 2013 r., z chwilą ogłoszenia Uchwały Rady Ministrów w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania, pracownicy socjalni informowali każdą rodzinę, której kończyło się świadczenie, o konieczności ponownego określenia potrzeb w tym zakresie. Dzięki temu liczba dzieci objętych bezpłatnymi posiłkami w szkole w styczniu 2014 r w stosunku do grudnia 2013 r. stanowiła 94%. Ta forma pomocy jest priorytetem w działaniach pomocowych pracowników socjalnych, w związku z podejmowanymi działaniami na rzecz ograniczenia niedożywienia wśród dzieci i młodzieży.

W ramach przeprowadzanego wywiadu pracownik socjalny proponuje inne formy pomocy, nie tylko te wskazane przez rodzinę, uzupełniając w ten sposób zakres zabezpieczenia podstawowych potrzeb członków tych rodzin.

W zakresie zabezpieczenia podstawowej żywności każda rodzina jest zachęcana do systematycznego korzystania z żywności w ramach programu PEAD (żywność z banku żywności). Pracownicy socjalni rozeznają również sytuację osób, które zgłaszają potrzebę skorzystania z takiej żywności przy nie zachowanym warunku spełniania kryterium dochodowego. Nikt ze zgłaszających się po zaświadczenie umożliwiające uzyskanie takiej żywności ze Stowarzyszenia Inicjatyw Lokalnych lub ze Stowarzyszenia Rodzin Katolickich nie otrzymał odmowy. Każdy przypadek traktowany jest w sposób indywidualny. Pomimo wysokiego dochodu (przekraczającego 150% kryterium zawartego w art. 8 ustawy o pomocy społecznej), pracownik socjalny wnioskował o objęcie wsparciem każdą osobę i rodzinę. Uzasadnieniem takiego wniosku jest najczęściej: bezrobocie, niepełnosprawność, przewlekła choroba lub trudności w wychowaniu dzieci przez samotnych rodziców.

Działania pomocowe z inicjatywy pracowników socjalnych podejmowano w ciągu dwóch ostatnich lat w odniesieniu do wykorzystania możliwości jakie dało 7 darmowych miejsc na letni wypoczynek kolonijny dla dzieci pochodzących z rodzin o niskich dochodach. W ramach tego wsparcia pracownicy socjalni wytypowali dzieci z rodzin ubogich, borykających się z szeregiem trudności. Każda rodzina w sposób indywidualny została zdiagnozowana w zakresie potrzeb i niezbędnych wydatków na wyposażenie dzieci w niezbędną odzież, obuwie, drobne sumy kieszonkowego, torby podróżne, suchy prowiant, dowóz do miejsca z którego zabierano całą grupę kolonijną.

Istotną rolą pracownika socjalnego jest nie tylko wnioskowanie o pomoc materialną, lecz także uaktywnianie osób długotrwale bezrobotnych, zniechęconych bezskutecznym poszukiwaniem pracy. Pracownicy socjalni współpracują z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie kwalifikowania osób bezrobotnych, podopiecznych ośrodka pomocy do aktywności zawodowej. W latach 2012 i 2013 25 osób podjęło zatrudnienie w ramach prac społecznie użytecznych. Porozumienie

zawarte pomiędzy M-GOPS i Podkarpacką Wojewódzką Komendą OHP w Rzeszowie skutkowało nawiązaniem współpracy naszego ośrodka z Centrum Edukacji i pracy Młodzieży OHP w Tarnobrzegu. Grupa 16 osób wytypowana spośród podopiecznych tuż. Ośrodka została zmotywowana do wykorzystania usług obejmujących pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, informację zawodową, warsztaty aktywnego poszukiwania pracy. W 25.06.2012 r. Kierownik M-GOPS podpisał umowę z Powiatowym Urzędem pracy, w sprawie zorganizowania robót publicznych w ramach programu specjalnego „Aktywność po pięćdziesiątce”. Pracownicy socjalni przedstawili kandydatury osób do zatrudnienia z grona podopiecznych M-GOPS w wieku po 50-tym roku życia. Niewielka liczba osób uczestniczących w projekcie wynika z możliwości ośrodka w zakresie zabezpieczenia zatrudnienia po zakończeniu stażu.

Pracownicy socjalni w 2013 r. wnioskowali pomoc asystenta rodziny w przypadku 26 rodzin dysfunkcyjnych, z których dzieci zagrożone są koniecznością zabezpieczenia opieki w ramach pieczy zastępczej. Działania te nie wynikały wyłącznie z decyzji sądu (jedynie 2 przypadki), lecz z wiedzy o tych rodzinach i troski o dobro małoletnich dzieci, których najlepszy rozwój gwarantuje naturalne środowisko rodzinne.

[dowód: akta kontroli str. 1169-1171]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

4. Wykorzystanie informacji wynikających z dobrych praktyk, wskazujących sposoby dotarcia do osób, które mają trudności z ujawnieniem swoich potrzeb, możliwych do zaspokojenia przez szeroko rozumianą pomoc społeczną.

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Wydział Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie, PFRON, zespoły ds. orzekania o stopniu niepełnosprawności, Urząd Pracy w Tarnobrzegu, warsztaty terapii zajęciowej, podmioty prowadzące turnusy rehabilitacyjne, nie wskazują wprost potencjalnych beneficjentów pomocy społecznej. MGOPS typuje osoby lub podaje dane liczbowe w zakresie osób potrzebujących pomocy. Współpraca z tymi instytucjami dotyczy również indywidualnych przypadków osób i rodzin wymagających wsparcia specjalistów Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, zarejestrowania w Powiatowym Urzędzie Pracy osoby bezrobotnej, i skierowania do korzystania z oferowanej pomocy z PFRON dla osób niepełnosprawnych.

Wykorzystanie działalności: organizacji społecznych i pozarządowych, Kościoła, osób fizycznych, służby zdrowia, środowiska lokalnego, administracji budynków, do dotarcia do osób, które mają trudności z ujawnieniem swoich potrzeb polega między innymi na:

- zachęcaniu do korzystania z żywności w ramach programu PEAD (żywność z banku żywności). Pracownicy socjalni rozeznają sytuację osób, które zgłaszają potrzebę skorzystania z takiej pomocy przy nie zachowanym warunku spełniania kryterium dochodowego. Nikt ze zgłaszających się po zaświadczenie umożliwiające uzyskanie takiej pomocy ze Stowarzyszenia Inicjatyw Lokalnych „Promyk” lub ze Stowarzyszenia Rodzin Katolickich nie otrzymał odmowy,

- wykorzystaniu możliwości jakie zaoferowało Kuratorium Oświaty w Rzeszowie, np. 7 nieodpłatnych miejsc na letni wypoczynek kolonijny dla dzieci pochodzących z rodzin o niskich dochodach, pozwoliło na wytypowanie kolonistów z rodzin ubogich, borykających się z szeregiem trudności.

Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych „Promyk” działające w Skopaniu zajmuje się m.in. rozprowadzaniem żywności pozyskanej z Banku Żywności w Tarnobrzegu.

W 2012 r. MGOPS wydał zaświadczenia uprawniające do otrzymania żywności za pośrednictwem Stowarzyszenia dla 180 osób a w 2013 r. dla 239 osób. W MGOPS prowadzona jest ewidencja wydanych zaświadczeń.

[dowód: akta kontroli str. 679-706]

2. Pracownicy socjalni MGOPS realizują swoje zadania w oparciu o następujące porozumienia i umowy:

- porozumienia zawartego w dniu 4.10.2011 r. pomiędzy Dyrektorem Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnobrzegu a Kierownikiem MGOPS, w sprawie wdrażania i korzystania z Samorządowej Elektronicznej Platformy Informatycznej (SEPI), (porozumienie jest corocznie aktualizowane, ostatnie zostało podpisane w dniu 29.11.2013 r.),

- porozumienia o współpracy w Gminnym Zespole Interdyscyplinarnym do spraw Przeciwdziałania Przemocy, zawarte przez Kierownika MGOPS w dniu 06.06.2011 r.

W latach 2012 i 2013 na podstawie porozumienia zawartego przez Urząd Miasta i Gminy w Baranowie Sandomierskim oraz Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu 25 osób podjęło zatrudnienie w ramach prac społecznie użytecznych. Według zapisów porozumienia MGOPS sporządza listy podopiecznych skierowanych do pracy.

MGOPS zawarł 12.02.2013 r porozumienie z Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży OHP w Tarnobrzegu, na podstawie którego grupa 14 osób wytypowanych spośród podopiecznych MGOPS korzystała z usług obejmujących pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, informację zawodową, warsztaty aktywnego poszukiwania pracy,

W oparciu o umowę z dnia 25.06.2012 r. zawartą pomiędzy MGOPS i PUP w Tarnobrzegu zorganizowano roboty publiczne dla 2 osób w ramach programu specjalnego „Aktywność po pięćdziesiątce”.

[dowód: akta kontroli str. 707-721]

3. Pracownicy socjalni MGOPS nie uczestniczyli, w okresie objętym kontrolą, w konferencjach z udziałem pracowników innych ośrodków.

MGOPS W szkoleniach w ramach projektu „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej”. uczestniczyło 2 pracowników, a w szkoleniu zorganizowanym przez Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu uczestniczył 1 pracownik.

[dowód: akta kontroli str. 722 i 1172-1174]

Kierownik MGOPS wyjaśniła, że: *„Wymiana doświadczeń i informacji istotnych w zakresie działalności ośrodka i podopiecznych odbywała się poprzez dobre kontakty nieformalne pomiędzy pracownikami innych ośrodków. Najczęściej pracownicy tutejszego ośrodka kontaktują się telefonicznie z pracownikami ościennych ośrodków, tj.: Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Padwi Narodowej, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Dębie, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Majdanie Królewskim oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu.”*

[dowód: akta kontroli str. 722]

4. MGOPS wykorzystuje media internetowe do informowania zainteresowanych o dostępności świadczonych usług. Takie informacje zawarte są na stronie M-GOPS ops@baranowsandomierski.pl i Urzędu Miasta i Gminy www.baranowsandomierski.pl.

W ramach II Debaty Społecznej, pt. „Przeciwdziałanie przestępczości wobec osób starszych”, zorganizowanej przez Komendę Miejską Policji w Tarnobrzegu, pracownik socjalny MGOPS przedstawił zagadnienia dotyczące przemocy wobec osób starszych i pomocy oferowanej przez ośrodek. Deбата odbyła się w grudniu 2013 r. w Baranowie Sandomierskim, z udziałem seniorów.

MGOPS nie podjął działań w celu promowania swojej działalności w prasie i w telewizji.

[dowód: akta kontroli str. 723-725]

Kierownik MGOPS wyjaśniła, że: *„Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie Sandomierskim informuje, iż promowanie działalności pomocowej odbywa się w zależności od zaistniałej sytuacji w regionie. W praktyce najskuteczniejszą formą informowania szerokiej grupy odbiorców były ogłoszenia redagowane przez tutejszy ośrodek i przekazywane przedstawicielom władz lokalnych (sołtysów, radnych) celem upowszechnienia. Skuteczność tej formy promowania działalności pomocowej tutejszego ośrodka sprawdziła się wielokrotnie, zwłaszcza w okresie szacowania szkód powstałych w skutek powodzi i ubiegania się osób uprawnionych do świadczeń z pomocy społecznej. Ostatnie takie przedsięwzięcie promujące możliwość skorzystania z pomocy miało miejsce w latach 2010, 2011, gdy region gminy został dotknięty skutkami powodzi i lokalnych podtopień gospodarstw rolnych.”*

[dowód: akta kontroli str. 726-729]

5. Porozumieniem z dnia 12.02.2013 r. MGOPS nawiązał współpracę z Centrum Edukacji i pracy Młodzieży OHP w Tarnobrzegu. pozwalające grupie 16 osób wytypowanych spośród podopiecznych MGOPS na korzystanie usług obejmujących: pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, informację zawodową, warsztaty aktywnego poszukiwania pracy. Usługi te realizowano w ramach przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży oraz aktywizacji zawodowej dla młodzieży i osób bezrobotnych.

W oparciu o ustalenia umowy z dnia 25.06.2012 r. zawartej pomiędzy ośrodkiem a Powiatowym Urzędem Pracy w Tarnobrzegu, zorganizowano roboty publiczne. Zapewniono miejsce pracy dla 2 osób w ramach programu specjalnego „Aktywność po pięćdziesiątce”.

[dowód: akta kontroli str. 730]]

6. W oparciu o Porozumienia zawarte w dniach 4.10.2011 r. i 29.11.2013 r. pomiędzy Dyrektorem Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnobrzegu a Kierownikiem MGOPS, w sprawie wdrażania i korzystania z Samorządowej Elektronicznej Platformy Informatycznej (SEPI), pracownicy MGOPS korzystają z dwukierunkowej wymiany informacji na temat beneficjentów pomocy społecznej i rynku pracy. System wykorzystywany jest w bieżącej pracy.

[dowód: akta kontroli str. 109-116, 731 i 1218-1242]

7. MGOPS podejmował współpracę z:

- Policją – współdziałanie w zakresie przepływu informacji (niebieskie karty) dotyczących przemocy, w 2012 r. – 8 przypadków, w 2013 r. 13 przypadków,
- Urzędem Pracy w Tarnobrzegu – wymiana informacji o beneficjentach pomocy społecznej i o rynku pracy,
- przychodniami zdrowia – przepływ informacji w zakresie stwierdzenia potrzeb działania w indywidualnych przypadkach osób i rodzin wymagających wsparcia pomocy społecznej lub pracowników służby zdrowia,

- szkołami i przedszkolami - przepływ informacji w zakresie stwierdzenia potrzeb działania w indywidualnych przypadkach dzieci wymagających rozeznania sytuacji rodzinnej lub pomocy pedagogicznej,
- organizacjami pozarządowymi – działalność pomocowa w ramach Banku Żywności (2012 r. - pomoc żywnościowa dla 245 rodzin i w 2013 r. pomoc w formie żywności dla 453 rodzin w ramach programu PEAD),
- administracjami osiedli – indywidualne przypadki do interwencji pracownika socjalnego,
- Kościołem – wnioskowanie pracownika socjalnego o sprawienie pochówku zmarłego beneficjenta pomocy społecznej.

Współpraca z wymienionymi podmiotami jest realizowana bez pisemnych procedur w tym zakresie.

[dowód: akta kontroli str. 732-744 i 756-788]

8. MGOPS posiada własną stronę internetową ops@baranowsandomierski.pl prezentującą informacje dotyczące działalności instytucji, zakresu jej zadań i funkcji. Podobne informacje znajdują się na stronie Urzędu Miasta i Gminy Baranów Sandomierski www.baranowsandomierski.pl, w zakładce: Samorząd - Pomoc społeczna.

W obydwu przypadkach internetowej bazy danych znajdują się informacje niezbędne do oceny własnych możliwości na uzyskanie różnych form wsparcia. Znajdują się tam również formularze do pobrania obejmujące niezbędne dokumenty tj. wniosek o pomoc, oświadczenie strony oraz druk zaświadczenia o zarobkach.

[dowód: akta kontroli str. 745-755]

Strona BIP MGOPS, z dopiskiem strona w budowie, zawiera tylko podstawowe informacje o przesłankach udzielania pomocy społecznej i formach pomocy społecznej. Na stronie BIP nie zamieszczono informacji na temat pomocy, o której mowa w:

- art. 17 ust. 1 pkt 3, 9, 10, 12, 15 i ust. 2 pkt 2, 3 ustawy o pomocy społecznej, tj. dotyczących:

- a) udzielania schronienia, zapewnienia posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- b) opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia, w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
- c) pracy socjalnej;
- d) prowadzenia i zapewnienia miejsc w mieszkaniach chronionych;
- e) sprawiania pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
- f) przyznawania i wypłacania pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
- g) prowadzenia i zapewnienia miejsc w ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;

- art. 18 ust. 1 pkt 7, 8 i 9 ustawy o pomocy społecznej, tj. dotyczących:

- a) przyznawania i wypłacania zasiłków celowych, a także udzielania schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a ustawy o pomocy społecznej;
- b) przyznawania i wypłacania zasiłków celowych, a także udzielania schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- c) wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

[dowód: akta kontroli str. 1175-1181]

Zgodnie z przepisem art. 4 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o *dostępie do informacji publicznej*⁸, obowiązane do udostępniania informacji publicznej są władze publiczne oraz inne podmioty wykonujące zadania publiczne, w szczególności podmioty reprezentujące państwowe osoby prawne albo osoby prawne samorządu terytorialnego oraz podmioty reprezentujące inne państwowe jednostki organizacyjne albo jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 2 lit. c i pkt 3 lit. d ww. ustawy, udostępnieniu podlega informacja publiczna, w szczególności o podmiotach, o których mowa w art. 4 ust. 1, w tym o przedmiocie działalności i kompetencjach, zasadach funkcjonowania podmiotów, o których mowa w art. 4 ust. 1, w tym o sposobach przyjmowania i załatwiania spraw.

Zgodnie z art. 8 ust. 1, 2 i 3 ustawy o *dostępie do informacji publicznej*, tworzy się urzędowy publikator teleinformatyczny - Biuletyn Informacji Publicznej - w celu powszechnego udostępniania informacji publicznej, w postaci ujednoliconego systemu stron w sieci teleinformatycznej, zwany dalej Biuletynem Informacji Publicznej. Informacje publiczne są udostępniane w Biuletynie Informacji Publicznej przez podmioty, o których mowa w art. 4 ust. 1 i 2. Podmioty, o których mowa w art. 4 ust. 1 i 2 cyt. ustawy, obowiązane są do udostępniania w Biuletynie Informacji Publicznej informacji publicznych, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-3, pkt 4 lit. a) tiret drugie, lit. c) i d) i pkt 5. Podmioty, o których mowa w zdaniu pierwszym, mogą udostępniać w Biuletynie Informacji Publicznej również inne informacje publiczne.

Kierownik MGOPS wyjaśniła, że :

„Na stronach internetowych M-GOPS Urzędu Miasta i Gminy oraz BIP przedstawiono ogólne zasady i warunki przyznawania pomocy oraz katalog świadczeń, o które najczęściej ubiegają się osoby i rodziny z terenu gminy. Dostrzegamy w tym względzie poważne uchybienie w zakresie dostępności i rzetelności informacji, dlatego też w najkrótszym możliwym terminie zamieszczona zostanie szczegółowa i dokładana informacja w tej sprawie, zgodna z obowiązującymi przepisami.”

Kierownik MGOPS wyjaśniła, również, że :

„Nie spotkaliśmy się z przypadkami jakiegokolwiek internetowej formy korespondencji ze strony podopiecznych. Nie przekreślamy potencjalnych możliwości i umiejętności niewielkiej nawet liczby osób, które mogłyby bez większych przeszkód wykorzystać tę formę składania wniosków o pomoc, dlatego też zostanie dokonana zmiana formy dostępności formularzy.”

[dowód: akta kontroli str. 789 i 1182]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowości dotyczące nieupowszechnienia na stronie BIP MGOPS pełnej informacji o możliwych formach pomocy świadczonej przez MGOPS przez co nie wypełniono dyspozycji wynikających z przepisu art. 6 ust. 1 pkt 2 lit. c i pkt 3 lit. d ustawy o *dostępie do informacji publicznej*.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Ocena cząstkowa

⁸ Dz. U. Nr 112, poz. 1198

IV. Wnioski

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁹, wnosi o:

1. Ujęcie w strategii rozwiązywania problemów społecznych wszystkich elementów wymienionych w przepisie art. 16 b ustawy o *pomocy społecznej*.
2. Dostosowanie zakresu czynności pracowników socjalnych do dyspozycji art. 119 ustawy o *pomocy społecznej*.
3. Upowszechnianie na stronie BIP pełnej informacji o wszystkich świadczonych usługach z zakresu pomocy społecznej, zgodnie z przepisem art. 6 ust. 1 pkt 2 lit. c i pkt 3 lit. d ustawy o *dostępie do informacji publicznej*.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia, na piśmie, umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Rzeszowie.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, dniakwietnia 2014 r.

Kontroler
Andrzej Drażek
Główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
Dyrektor
Wiesław Motyka

.....
podpis

.....
podpis

⁹ Dz. U. z 2012 r., poz.82 ze zm.